

gotavlja načelnika dr. Korošca, da ima v borbi za Jugoslavijo za seboj ves jugoslovanski narod. — Ob koncu s celjski Slovenci prinesli mogočen laborov venec s trakovi v barvah našega troimenega jugoslovanskega naroda ter so ga med burnimi vskliki veselja izročili dr. Korošcu, kateri ga je izročil županu Robleku s prošnjo, da ga shrani kot načelnik narodnega žalca. Ko je predsednik zaključil veličastni tabor, je iz tisoč in tisoč grl zaorila pesem: »Lepa naša domovina!« in »Hej Slovani!«

Shod v gornji Mislinjski dolini.

Zadnje nedeljo je bil v Št. Ilju pod Turjakom narodni praznik. Od vseh strani so se zbrali mnogostevilni ljudje; prišli so iz domačih občin Št. Ilja in Mislinje, zapustili so svoje hribe močje in žene celo iz dobranske župnije, vrlo zastopana sta bila Št. Vid in Št. Miklavž, pozdravili so nas Golovočani in zlasti lepoštevilno Šmarčani. Št. Ilj se ni videl toliko gostov. Vsled prevelike udeležbe smo morali ostati na prostem. G. veleposestnik Iršič je pozdravil navzoče in predlagal za predsednika č. g. župnika Rožkarja, za podpredsednika pa domačega župana g. Pušnika. G. predsednik govori v navdušenih besedah o cesarju Karlu I. in sv. Očetu, ki se najbolj trudi za dosego mira. Nato se prikaže pri oknu prvega nadstropja, od koder so govorili govorniki do zbrane množice, državni poslanec dr. Verstovšek burno pozdravljen. Govornik je v obširnem govoru pojasnil politični položaj, razpravljal o gospodarstvu, v katero smo zabredli vsled krvave vojske, bičal krivice, katere se godijo slovenskemu narodu in razložil pomen gibanja, ki se vrši na podlagi majniške deklaracije. Na svoji zemlji hočemo po stati svoji gospodarji. G. veleposestnik Iršič razpravlja o besedah demokracija in deklaracija ter poudarja, da so vse stranke ujedinjene za skupne cilje. Nato je izročil g. kaplan Toplak podpise za deklaracijo (1219) iz dveh župnij Št. Ilja in Št. Vida ter poudarjal, da so mladenke nabrale v fari 1608 K za Tiskovni dom, kar gotovo dokazuje, da prebivalstvo gornje Mislinjske doline po staja vedno bolj zavedno. Priporoča posebno čitanje »Slovenskega Gospodarja«. G. Rožman predlaga resolucije, v katerih se izreka popolno zaupanje poslancev Jugoslovanskega kluba. Zborovalci se na predlog g. Rozmana soglasno izrečejo za majniško deklaracijo. Govorili so še g. Krušič, g. nadučitelj Šalamon, č. g. nadžupnik Lenart in še več kmetov. Poslanec dr. Verstovšek se zahvali za zaupanje ter poudarja, da bodo poslanci tem lažje odločno nastopali za pravice jugoslovanskega naroda, če vidijo, da je vse ljudstvo za njimi. Č. g. župnik Rožkar zaključil lepo zborovanje z zaupljivostvom, da se je tako redno vršilo. Pevci so zapeli še »Lepa naša domovina«, »Hej Slovani!« vsi so se odzvali in petje se je razlegalo po lepi

Po tem nasvetu ojuhačen, sem sklenil, da se poslovim od cesarske službe in zlezem za zapeček v misli očetovi. Da zapustim do smrti vojaštvo, sem se podal na res križevno pot superarbitracije. Romal se sem poln nevolje od zdravnik do doktorja, ki so mi prabrskali vsako žilico in vsak živec. Jezilo me je, ker sem moral vsikdar čakati po cele ure sklonjen v praš vojaške ponižnosti, predno se je potrbilo katemu gospodu, da me je zvezdavo pregledal. Če bi me priklenili še enkrat na galejo superarbitracije, ne vem, če bi vstrajal še enkrat tako ponižno učenje. Dober teden sem trgal drage podplate po graškem tlaku, trkajoč na vrata vseh vojaških oblačnikov. Slednjič so mi vendarle verjeli, da sem po telesu berač, ki spada v kot rojstne občine, ne pa na ulice graškega mesta. Krafko povedane, vtaknih so me v loč posijonistov!

Zamenjal sem mestni tlak z domačimi kolovoznimi stezami. Čepeč pod očetovo streho, znam sedaj ceniti mir Sotlske doline, ki se sicer razteza Bogu nekako za hrbtom, pa je vsaj ne izsesava pri vsakem koraku vojaška mora. No, kako je pač sedaj z mano, ko počivam v rojstnem gnezdu, iz katerega sem sredi v svet pred 19 leti? Zadovoljen sem in bi danes se marsikaj, da le uživam nemoteno zažene mir. Po letu in v jeseni sem pohajal za pičo očetovo drevo; v zimskih dneh pa poslušam mesto drdranja strojne evil kolovratov, na večer pa razmišljujem, da homo morali začeti svetiti s treskami.

S tem zaključujem dolgo poredje »Vojnih spominov.« Je že čas, da enkrat neham in ponudim javnosti kaj bolj domačega, kakor je galiskovnja roba. Če sem zadovoljil čitatelje s temi zapiski, mi bodi ta zavest v dušno nagrado; če me pa kdo dolži, da sem zaživel preveč, mu zaupam: nisem imel namena pisati evangelijske, ampak znotraj čestopne »spasne«!

Mislinjski dolini. Ljudstvo se je le počasi razšlo veselih obrazov in polno navdušenja!

Shod v Konjicah.

Na Jožefovo popoldne se je vršil na vrtu Narodnega doma politično-gospodarski shod, katerega je sklical poslanec Pišek. Navzočih je bilo nad 500 mož in žen. Predsedovala sta posestnik g. Napotnik in trgovec g. Ogoreuc. Poslanec Pišek je v poljudni besedi opisal delovanje slovenskih poslancev za kmeta. Za svoja izvajanja je žel živahno pohvalo. Nato je govoril urednik Žebot o postanku in ciljih jugoslovanske deklaracije in sploh o naših narodnih, gospodarskih in političnih zahtevah. Med velikim navdušenjem so se sprejele resolucije, v katerih se zborovalci izražajo za jugoslovansko deklaracijo, izrekajo svojim poslanecem popolno zaupanje, zahtevajo omejitev rekvizicije živine in sena, zahtevajo, naj se za kmetško prebivalstvo zviša določena količina moke in žita ter se naj na kmetijah nujno potrebne črno-vojnike vsaj za poletno dobo oprosti vojaške službe. Predsednik g. Napotnik je zaključil zborovanje s klicem: Živela Jugoslavija! Živel cesar Karl! Zborovalci pa so zapeli cesarsko pesem.

Za kmeta.

Dne 15. marca se je vršilo pri ministrskem predsedniku posvetovanje glede nujnega vprašanja poslancev Jarca in Fona, kako naj se zagotovi pravočasno obdelovanje polja in preskrba ljudstva z raznimi neobhodnimi potrebščinami. Posvetovanje so se udeležili zastopniki poljedelskega, vojnega, domobranskega in trgovskega ministristva ter višjega armadnega poveljstva. Od Jugoslovanskega kluba so bili navzoči poslanci dr. Korošec, Jare in Fon. Glavni uspehi posvetovanja so sledeči:

Vojaštvo bo oddajalo vojaške oddelke s konji v red na kmete. Težakom se dovoli večja množina živil; poskrbelo se bo, da okrajna glavarstva ne bodo delala sitnosti glede vprašanja, kateri kmetijski delavci se imajo smatrati za težake. Za težke delavce veljajo lahko vsi kmetijski delavci in dobe torej kvoto 300 gramov. Najmanj se pa mora tretjini kmetijskih delavcev priznati kvota za težke delavce. Ko torej bodo kmetje po mlevske karte ali nakaznice za moko, naj se nikakor ne pozabijo prijaviti kot težki delavci.

Posebna točka razprave je bila preskrba kmetijskega prebivalstva z usnjem. Vlada se odločno upira temu, da bi smeli kmetje sami dajati kože v stroj. Pač pa bo vojaštvo dalo v najkrajšem času na razpolago zalogo starih vojaških čevljev in tudi potrebno usnje, da se popravijo. Uboje se bo razdelilo samo med kmetško prebivalstvo. Med kmete se razdeli tudi stara konjska oprava. Pri razdelitvi usnja, ki ga odstopi vojaštvo za potrebe civilnega prebivalstva, se ne bodo upoštevali le čevljarji po mestih, ampak se bo usnje razdelilo naravnost med kmete potom kmetijskih občin in sicer v veliko večji meri kot doslej. Vojaška oblast je oddala za civilno prebivalstvo v zadnjih treh mesecih lanskega leta nad 3 milijone kg podplatov; upati je, da bo mogoče razdeliti tako vsak mesec 1 milijon kg podplatov; gje smo za to pri tej stvari, da pride to usnje tudi v prave roke.

Glede oprostitve vojaške službe opozarjamo na zadnje odredbe cesarjeve glede črnovojnikov l. 1867, 1868 in 1869. Zagotovilo se je tudi, da se bodo do l. 1875 rojeni kmetovalci oproščali za nedoločen čas, enako tudi za službo v fronti nesposobni vojaški letnikov 1876—1879 (z izvidom B in C). Ako se prosi dopusta za vojaštvo, ki je na fronti, naj se vloži prošnja pri okrajnem glavarstvu, ki jo odpošlje naravnost na dotični oddelke na fronti; tu dobi vojak lahko dopust do šest tednov. Povprečno 10 odstotkov moštva kmetijskega stanu na fronti naj bi bilo stalno na dopustu.

Glede pritožbe, da kmetško prebivalstvo ne dobi mesa niti za holnike, je izjavil zastopnik centrale za promet z živino, da ne obstoji v tem oziru nikaka odredba ministristva in da bo dal stvar natančno preiskati.

Predpisano ali pridelano

Žito?

(Nekaj besed k »Novemu načinu rekviriranja žita.«)

Smargeta o. P., 11. marca.

Kakor znano, bo se po novem, v Gradcu sklenjenem in iznajdenem načinu žitnega rekviriranja morala vsaka občina zavezati, oddati gotovo, določeno množino žita in drugih pridelkov v enkratni oddaji. To zavezo bo morala vsaka občina podpisati že precej časa pred žetvijo, menda že meseca marca.

Ko sem čital ta »izborni« nov način rekviriranja, sem se nehote spomnil na preговор: Ne prodajaj

medvedove kože, dokler se medved tiči v brlogu! Da bi bilo tako rekviriranje gotovo dobro, ako bi se žitne oddaje pravično predpisale, smo čitali že pred tem v »Slov. Gospodarju.« Ne vem pa, kako si ljudje v Gradcu domnevajo taki način rekviriranja brez pravih podlag izvesti pravično? Prerokov, ki bi že pred žetvijo znali ceniti množino pridelkov, žalibog nimamo ne zgoraj in ne pri nas. Popolnoma napačno pa je, vzeti za podlago rekviriranja lanske popise obdelanih zemljišč; saj so vendar isti v pretežni večini napačni, kajti:

1. Popisovanje se ni pravočasno začelo. 2. Različni pripomočki kakor: parcelni zapisniki, mape, t. d., ki so jih politične oblasti dale na razpolago, v mnogih slučajih niso odgovarjali resnici, ker so bili ali zastareli ali nepopravljeni itd. Že ti dve napaki sami, ne da bi jih naštevati še več, sta že ob pričetku vsega dela dali sklepati na neuspeh lanskega zemljiškega popisovanja, kar se je tudi v resnici pozneje pokazalo. Zato se pri bodočih rekvizicijah ni mogoče poslužiti podatkov lanskega popisovanja. Se bolj napačno bi pa bilo, iskati in meriti njive le po mapi, kjer so pač risane, v resnici jih pa menda ni. Vse to govori, da je nameravani način žitnega rekviriranja le lepa, ne preveč dela zahtevajoča misel, a ne izoeljava pa docela napačna in nemogoča. Zato tembolj upamo in želimo, da se ta graška iznajdba še pravočasno ovrže.

Če pa hočemo, oziroma hočemo oblasti, res biti natančne, se mora graditi vse predpisovanje žitnih dajatev na resnični in pravični podlagi. To pa je edino mogoče po onem koraku, ki se ga je naredilo sicer že lani, vendar v naglici in brezumnosti. Ta korak je: 1. Dobro pripravljeno, pravočasno začeto in razumno izoeljavno popisovanje obdelanih zemljišč. 2. Cenitev žetve po uspehu setve. 3. Izračunavanje povprečne množine dobljenih (izmočenih) pridelkov.

K prvemu delu spadajo: od oblasti pravilno izvršeni pomožni spisi, več in natančen popisovalec, ter posebno še — pri popisovanju vsakega pednja svoje zemlje navzoči kmet. K cenitvi žetve je potrebno: vsakočasno opazovanje uspevanja in razvijanja setve (z deželani in ne z meščani!), nadalje strokovnjaška razdelitev poljan v različno rodovitne okolišje. Povprečno množino dobljenih pridelkov bi izračunili: z upoštevanjem različno plodnosnih in razredovanih okolišev ter poskušne mlatitve ali kopatve (krompir!) in sicer: v nizkih, višjih in najvišjih, in nato v pri- in odsolnjenih, potem v ilovnatih, posoljenih itd. legan ene občine. Navzoč naj bo spet zastopnik oblasti (žetveni komisar) in kmet sam.

Niti misliti ni, da po tej poti moramo ravno brezopogrešno najti številčno do pičice prave podatke; kaj takega sploh ni mogoče in to že ve kmet sam. Vseeno smo na našem cilju najbližje, gotovo pa bližje kot po vsakem drugem načinu rekviriranja, kar nam naj bo vedno pred oči.

Res, da je tako popisovanje izredno oširno in drago, a to le prvič, in ne več tako prihodnja leta, ki se ne bodo hitro izgubila madeža — rekviriranje, vendar bomo že imeli takrat pravo osnovo za odmerjenje žitnih dajatev. Če pa se te osnove ne lotimo, bodo nam vsako leto hoteli iznajti nove rekvizicijske načine; saj živimo v času, ko prenapeti duhovji rovači vedno le po prenovitvah ter vse staro, akoprav boljše, odstranjujejo, dokler po dolgem času ne pridejo spet nazaj na staro. Tudi tu se godi kakor pri — modri. Potemtakem bomo spet čez pol leta lahko držali vojaškim komisijam vsaka vrata odprta in se uklanjali dobri ali slabi volji ter osebnim mazarom rekvizitorjev.

S pomočjo tako pravičnega in razumnega popisovanja obdelovanih in dobljenih pridelkov bo se lažje ugodilo oblastvenim zahtevam, ki se bodo morale ravnati po izidu tega popisovanja. Ugodilo bo se pa tudi, če že ne vsem, gotovo pa večini kmetovalcev. — Najvišji namen vsega tega pa naj bo, vzbuđiti v kmetu spet — tekom vojne tolikokrat kaljeno veselje do gospodarstva in dela. M. V.

Nevtralne države in naši sovražniki

Med evropskimi državami so samo se: Švedska, Norveška, Danska, Nizozemska, Španija in Švica, ki se ne udeležujejo vojne in so torej nevtralne (nepristranske). V resnici nevtralna pa ni nobena država, ker so vse države s svojimi čustvi na eni ali drugi se vajujoči strani. In tu treba priznati, da so simpatije takorekoč vseh nevtralcev na strani naših sovražnikov. To pa vse radi Nemčije, ki je tudi v nevtralnih državah splošno obsovažena. Večina nepristranskih držav pa je tudi prisiljena, da obrani prijateljske stike z entento, t. j. zvezo nam sovražnih držav, ker jim te sicer lahko ustavi dovoz živil po morju. Pa tudi sicer so delali nevtralci izvrstne kupčije z entento, ker so njih ladje zaslužile ogromne svote s prevažanjem vojnega materiala in živil za Anglijo, Francijo in Italijo. Sedaj pa ententa (četverosporazum) karnaenkrat zahteva od vseh nevtralnih držav, da ji morajo izročiti vse svoje trgovske ladje. Za to bodo dobivale potrebna živila, posebno žito. A posebno hudi je pritisk na Nizozemsko, kateri so stavili osemindnevni rok za izročitev vseh svojih kmetov in vojnihih ladij. Te ladje bo prvih ententa pred vsem za prevažanje živil in ameriških vojakov v Evropo.